

Nyelvészeti módszerek és irányzatok, bibliai és rabbinikus héber

BMA-HEBD-111, P/TÖ/HB-1, BBV-101.51, BMVD-101.78

Biró Tamás

2015. február 10.: Bevezetés

Praktikus dolgok:

- A kurzus honlapja: <http://birot.web.elte.hu/courses/2015-nyelv/>
<http://birot.web.elte.hu/nyelv/>
Jelszó!
- Biró Tamás: biro.tamas@btk.elte.hu
<http://birot.web.elte.hu/>, <http://www.birot.hu/>
Fogadóóra: emailen egyeztetés alapján.
- Pótóra: ha elmaradnak órák (egyelőre nincs tervezve).

Követelmények, praktikus dolgok:

A félév célja:

*nyelvészeti tárgyú cikkek kritikai olvasásához
szükséges készségek elsajátítása:*

- *Nyelvészeti alapfogalmak, kiinduló „axiómák”, stb.*
- *Nyelvészeti szemléletmódok: melyik kutató milyen kérdést szeretne megválaszolni?*
- *Cikkek struktúrája, retorikája, jól és rosszul megírt cikkek.*

Az óra szerkezete: elmélet + az elmélet alkalmazása hallgatói projektekben.

- Előadás: egy témát bevezetek.
- Irányított otthoni cikkolvasás.
- A cikk/könyvfejezet megbeszélése és alkalmazása az egyes projektekben.

Követelmények, praktikus dolgok:

A jegyszerzés feltételei:

- 15%: órai munka, a feladott irodalom elolvasása, részvétel megvitatásában,
- 45%: szemináriumi dolgozat („projekt”),
- 15%: a projekt bemutatása előadás formájában,
- 25%: félévvégi elméleti vizsga a tárgyalt nyelvészeti fogalmakról / Coursera.

(A hallgató háttérének és szintjének figyelembe vételével.)

Coursera MOOC

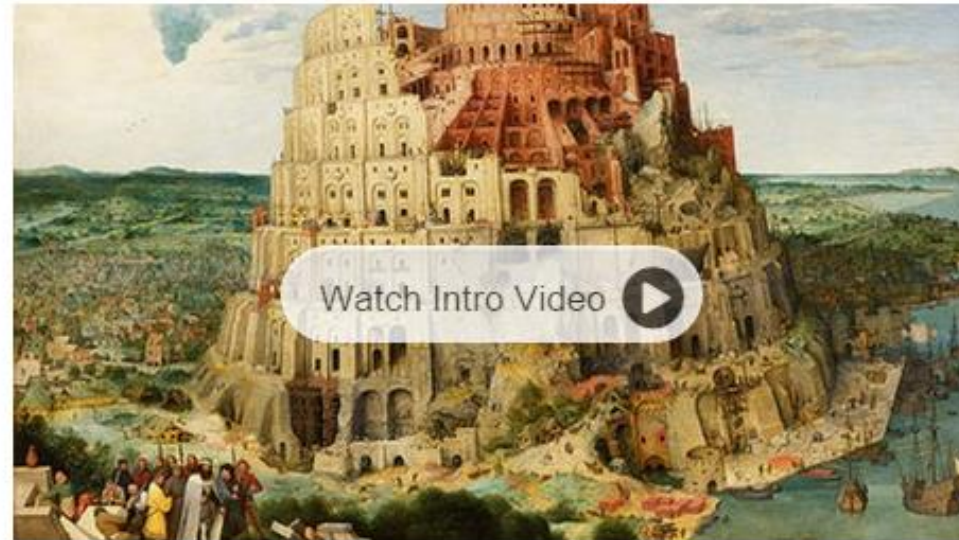
2015. március 30 – május 11.

- Marc van Oostendorp (Universiteit Leiden):
Miracles of Human Language: An Introduction to Linguistics
- <https://www.coursera.org/course/humanlanguage>

Miracles of Human Language: An Introduction to Linguistics

Everywhere, every day, everybody uses language. There is no human society, no matter how small or how isolated, which does not employ a language that is rich and diverse. This course introduces you to linguistics, featuring interviews with well-known linguists and with speakers of many different languages. Join us to explore the miracles of human language!

Irodalom: folyamatosan, közösen alakítjuk ki

Bevezetésként az általános nyelvészeti háttér megértéséhez:

- Kenesei István (szerk.), *A nyelv és a nyelvek* (sok kiadás, pl. Akadémiai Kiadó, 2014).
- Kiefer Ferenc (szerk.), *Magyar nyelv* (Akadémiai Kiadó, 2011).
- Jackendoff, Ray, *Language, Consciousness, Culture: Essays on Mental Structure* (Cambridge, MA: MIT Press, 2007)

Valamint lásd a kurzusleírásban és a honlapon...

Követelmények, praktikus dolgok:

- A honlapon (<http://birot.web.elte.hu/nyelv/>):
 - Előadások prezentációi, handoutjai (sajnos csak utólag).
 - Elolvasandó cikkek, ajánlott irodalom, stb.
 - Néha: felhasználónév, jelszó kell hozzá.
 - Stb.

A félév szerkezete *(előzetes elképzelés)*

1. Bevezetés: a nyelv különböző perspektívából

2-5. Korszakok, iskolák:

2. Leíró nyelvészet, történeti nyelvészet

3. Strukturalizmus

4. Szociolingvisztika

5. Generatív nyelvészet és „leágazásai”

6-9. A nyelvészet területei:

(a különböző iskolák szemszögéből)

6. Fonológia

7. Morfológia

8. Szintaxis

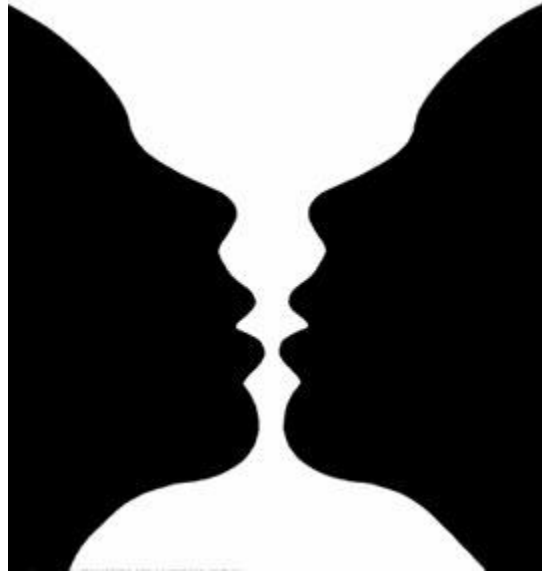
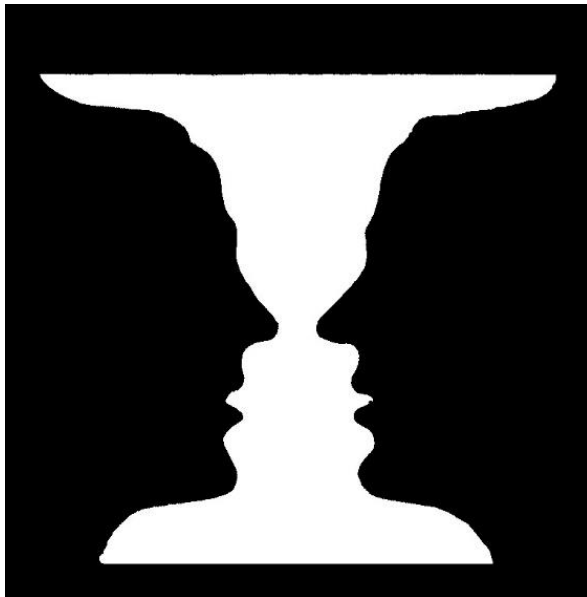
9. Szemantika

10-12. Alkalmazások: a hallgatók által kiválasztott és kidolgozott speciális témák

13. Összefoglalás: hallgatói projektek bemutatása „házi konferencia” formájában

A nyelvészet története dióhéjban

Thomas Kuhn és az „alakváltás” (*Gestalt-switch*)

A nyelvészet története túlságosan leegyszerűsítve, az is dióhéjban

		Linguistics is a tool to...	Language belongs to...
Middle Ages	<i>"Philological" linguistics</i>	...analyze (holy) texts.	... a text or author.

A nyelvészet története túlságosan leegyszerűsítve, az is dióhéjban

		Linguistics is a tool to...	Language belongs to...
Middle Ages	<i>"Philological" linguistics</i>	...analyze (holy) texts.	... a text or author.
End 18 th and 19 th century	<i>Historical linguistics</i>	... the history of a nation.	... a nation or people.

A nyelvészet története túlságosan leegyszerűsítve, az is dióhéjban

		Linguistics is a tool to...	Language belongs to...
Middle Ages	<i>“Philological” linguistics</i>	...analyze (holy) texts.	... a text or author.
End 18 th and 19 th century	<i>Historical linguistics</i>	... the history of a nation.	... a nation or people.
1 st half of 20 th century	<i>Structural linguistics</i>	... studying human signs.	... a society, population.

A nyelvészet története túlságosan leegyszerűsítve, az is dióhéjban

		Linguistics is a tool to...	Language belongs to...
Middle Ages	<i>“Philological” linguistics</i>	...analyze (holy) texts.	... a text or author.
End 18 th and 19 th century	<i>Historical linguistics</i>	... the history of a nation.	... a nation or people.
1 st half of 20 th century	<i>Structural linguistics</i>	... studying human signs.	... a society, population.
2 nd half of 20 th century	<i>Generative linguistics</i>	... studying human brain.	... a brain or a species.

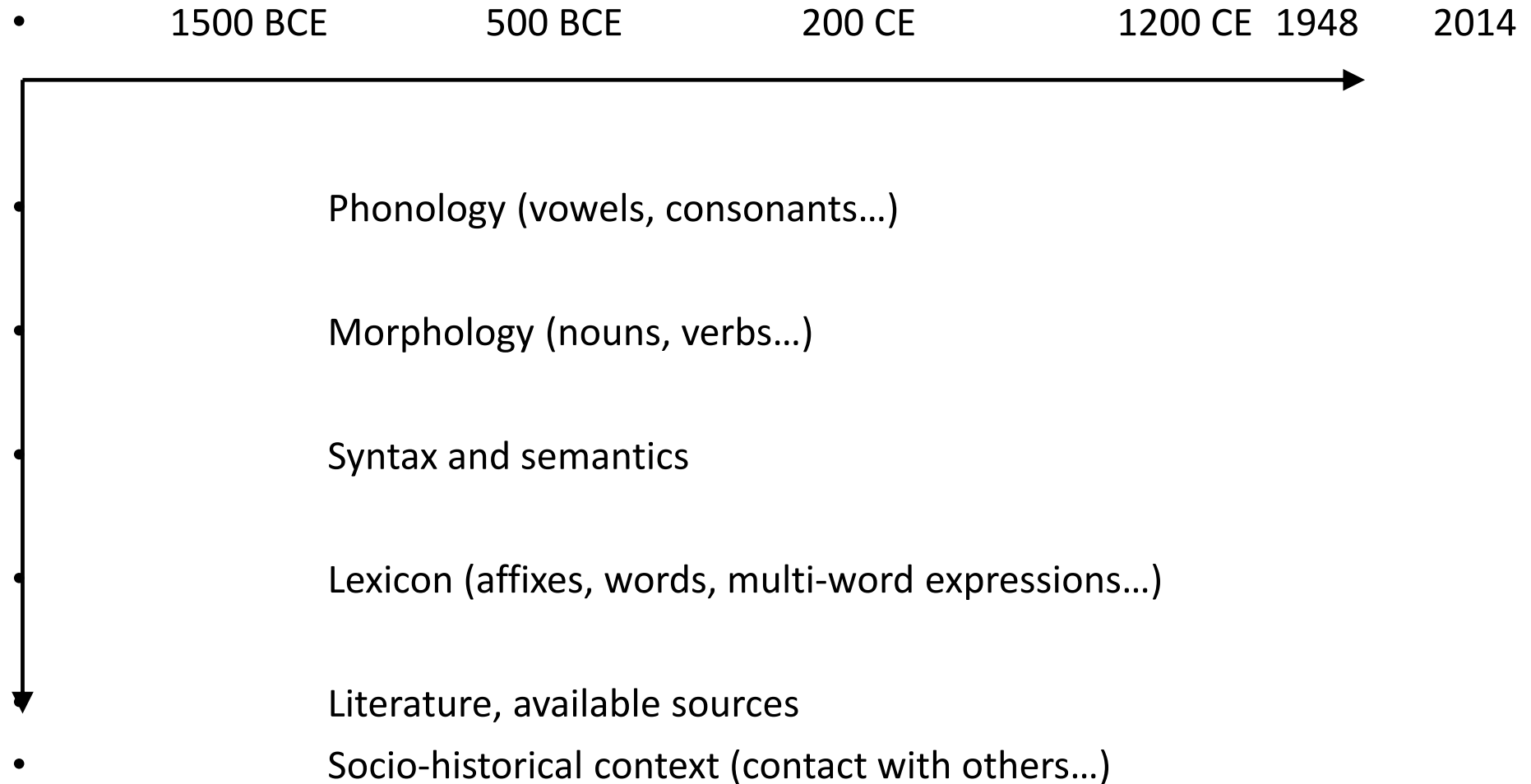
Miért?

Miért?-kérdések a nyelvészetben

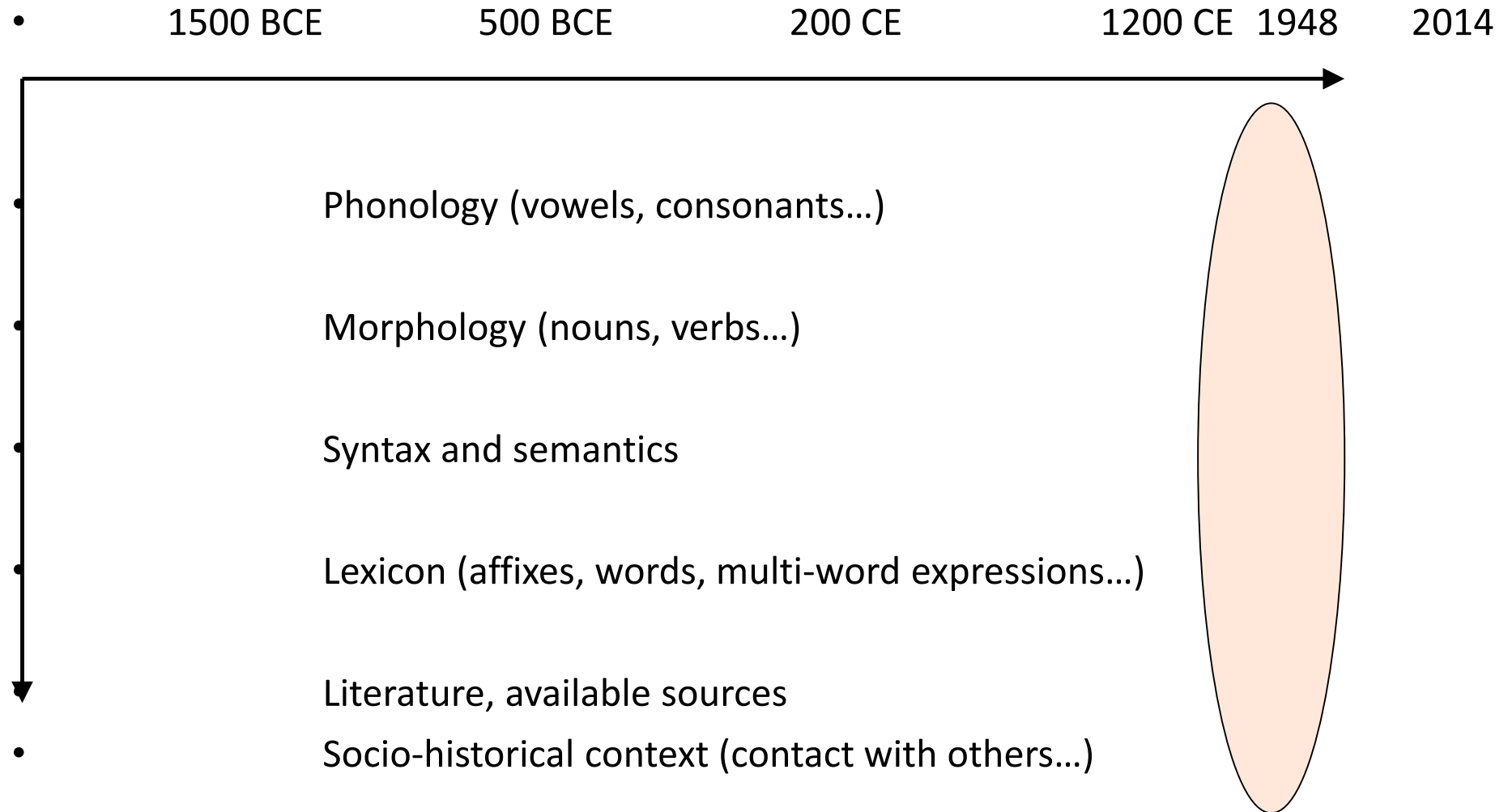
Adott nyelvészeti megfigyelés: miért van ez így?

- Mert így fejlődött ki:
történeti magyarázatok.
- Mert az emberi agyban így van kódolva:
kognitív magyarázatok.
- Mert így képes betölteni a (társadalmi) funkcióit:
funkcionalista magyarázatok.
- Mert így képes a gyermek megtanulni.
- ...
- Mert véletlenül így alakult: *ne féljünk ettől a választól sem!*

Two dimensions: *synchrony* (one state) vs. *diachrony* (change)

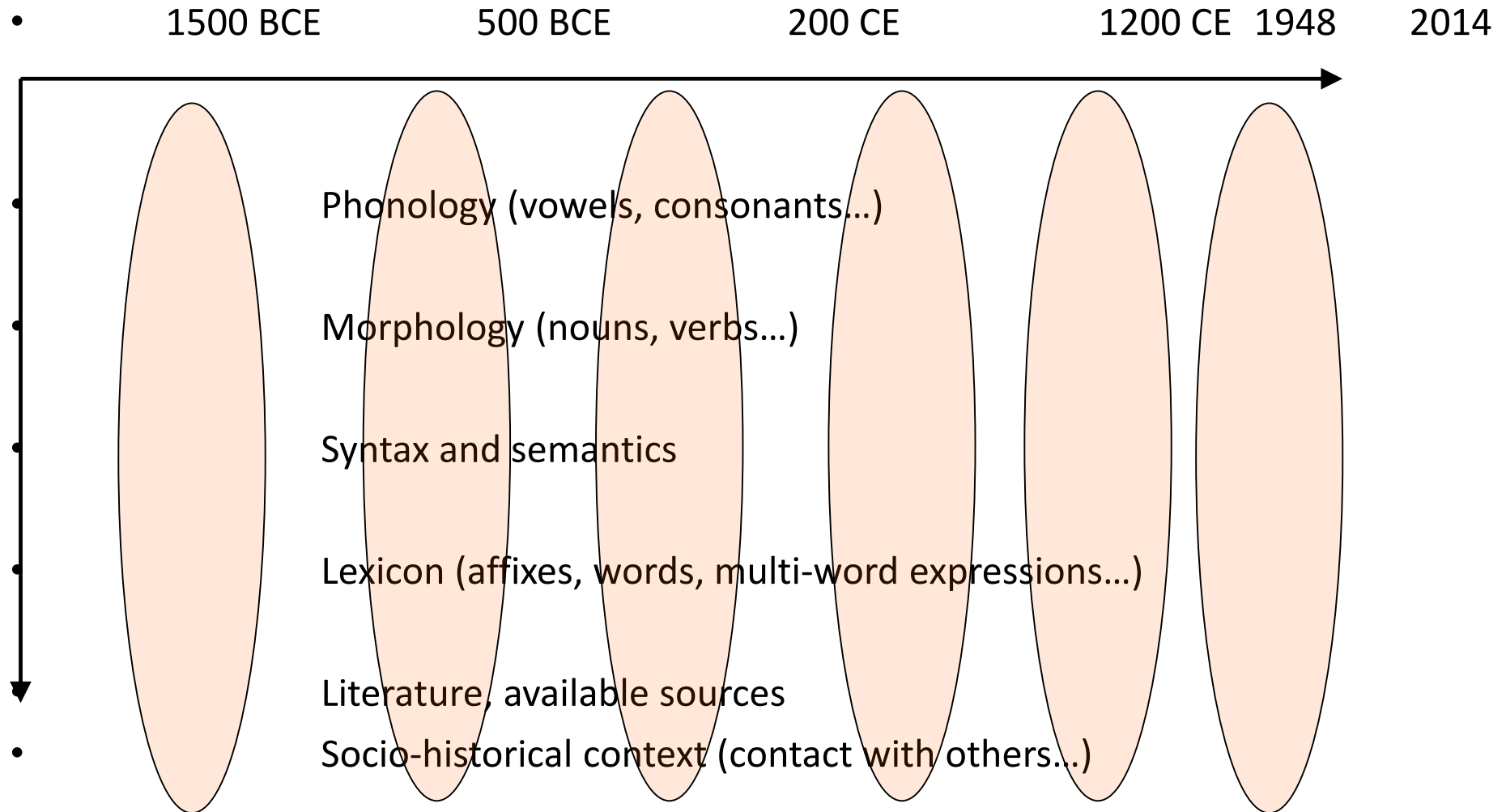

Two dimensions: *synchrony* (one state) *vs.* *diachrony* (change)

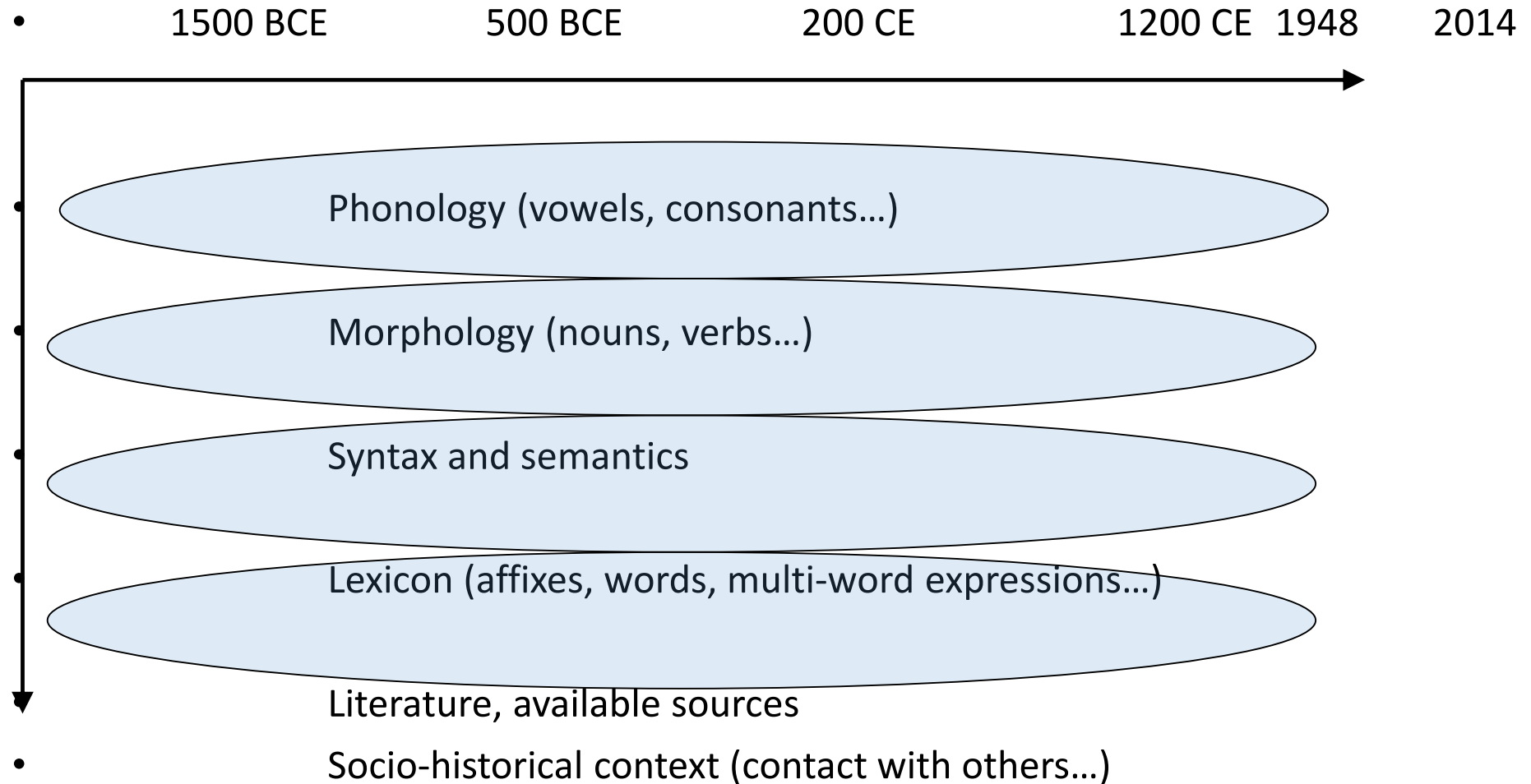
Two dimensions:

synchrony (one state) *vs.* *diachrony* (change)

Two dimensions:

synchrony (one state) vs. *diachrony* (change)

Jövő hétre

Következő órára: a bibliai héber névelő alakjai

- Deskriptív nyelvész és történeti nyelvész a bibliai héber névelőről.
 - E. Kautzsch (ed.) / A. E. Cowley (rev.) (1910). *Gesenius' Hebrew Grammar*. Oxford University Press, pp. 110—112.
 - E. J. Revell (1992). *The Development of Segol in an Open Syllable as a Reflex of *a: An Exercise in Descriptive Phonology*. In Walter R. Bodine (ed.): *Linguistics and Biblical Hebrew*. Eisenbrauns: Winona Lake, IN, pp. 17—28.
 - Megj.: (1) fókuszáljunk a névelőre! (2) „reflex of *a” = a proto-nyelvbeli [a] hang megfelelője a leánynyelvben. (3) Revell valóban „exercise in descriptive phonology”?
- Melyik szerző mit kezd a jelenséggel?
- Hogyan tagolják a szerzők a művüket?
- Mit tételeznek fel ismertként, és mit állítanak újként?
- Tesznek-e különbséget „hang” és „betű” között?

Viszlát jövő kedden!